

LA POBRESA A MOLLET

Santi Villanueva i Falomir

La marginació, la pobresa i la delinqüència van molt lligades en aquest món. Sempre ens posen, als medis de comunicació, la situació de precarietat d'altres països que anomenem del «Tercer Món», però a mi m'agradaria parlar del «Quart Món», és a dir, d'aquells nuclis de major pobresa que es situen en teòrics països del Primer Món. I no anirem a Etiòpia, al Txad o a l'Índia, per citar alguns dels més coneguts, sinó a dintre d'Espanya primer i, després, al nostre poble de Mollet.

Primer donarem la definició que va donar de pobresa la Comunitat Europea, després una puntualització sobre el global de pobresa a Europa i als Estats Units, per continuar per un desglossament dels pobres a Espanya. Seguidament, un intent de reflexió sobre les possibles causes i conseqüències d'aquesta situació i de la influència de la cursa d'armaments.

Posteriorment ens preguntarem el perquè de les conductes associals, especialment dels menors, per acabar amb la situació de marginació i delinqüència a la nostra població de Mollet.

Definició de pobresa i situació americano-europea

Crec que és interessant veure la definició de pobresa que la *Comissió Europea per a l'estudi de la Pobresa a la Comunitat* va donar al 1984. Diu:

«Es consideren pobres els individus, famílies, i grups de persones els recursos dels quals (materials, socials i culturals) són tan escassos que queden exclosos dels mitjans de vida acceptats a l'Estat membre en què viuen».

És a dir, aquells que tenen ingressos inferiors als ingressos mitjans de la societat.

Si fem cas d'aquesta definició i veiem la situació al món, ens adonarem de la quantitat de gent que és pobre. I si mirem les sempre relatives estadístiques, diríem el següent:

- 30 milions a Europa
- 33 milions als Estats Units
- 8,5 milions a Espanya

A Espanya tindríem les següents dades estratificades:

Les famílies (sobre una població de 40 milions d'habitants):

- *riques*: el 10% (4 milions) tenen el 40% de la renda nacional
- *mitjanes*: el 68,4 (27,5 milions) tenen el 53,1% renda
- *pobres*: el 21,6% (8,5 milions) tenen el 2,6% renda.

Prenent aquest 21,6% de famílies, desglossem:

On viuen:

- el 20% (1.700.000) viuen en zones urbanes (ciutats de més de 250.000 habitants)
- el 80% (6.800.000) viuen en zones interurbanes, rurals, rurals deprimides (Andalusia, Extremadura, la Meseta, Galícia). En l'alta muntanya d'Aragó i Catalunya (on viuen 600.000 en aquesta situació) i a les zones fosques dins dels barris perifèrics.

Minories ètniques:

- gitana, dels 600.000, la meitat són pobres.

Ancians:

- pensionistes i jubilats: 500.000 estan en pobresa severa
- sense dret a pensió: 800.000, dels quals mig milió rep un ajut mínim per part del FAS (Fons d'Assistència Social)
- el 71% del total estan malalts i necessiten assistència permanent
- el 15% viuen sols.

La meitat dels 8,5 milions de pobres, viu en extrema pobresa, ja que tenen ingressos inferiors a les 15.000 ptes./mes per persona. Són pobres extrems que viuen amb el 52% del que necessiten per a les necessitats mínimes.

Dins del món de la pobresa també trobem distincions. Hi ha els pobres «de sempre», els que neixen en una família pobre difícilment surten d'ella. És el cercle viciós de la pobresa i la precarietat. Després tenim els anomenats «nous pobres», aquells que varen ser víctimes de la crisi dels anys setanta i que encara no n'han pogut sortir per manca de treball; són els aturats de llarga durada:

- massa joves per jubilar-se, massa vells per trobar feina
- les mares solteres
- els que tenen 24 anys i encara no han trobat feina
- els refugiats
- els emigrants retornats
- els treballadors submergits.

Del total d'aturats, més d'un 50% no té cap ingrés fix. I més del 70% són analfabets.

Per fer una referència als joves aturats (7 milions a tota Europa) direm que, tanmateix, cauen dintre d'un cercle viciós: sense experiència no hi ha accés a un lloc de treball; sense lloc de treball no hi ha experiència.

De tot aquest caos social, no és res d'estrany que surtin conductes asocials, malalties, prostitució, delinqüència, drogodependència, alcoholisme, abandó familiar, maltractaments (dones i nens), agressivitat, formació de bandes delictives, ambient familiar desarrelat.

Davant d'aquestes dades estadístiques, fora adient fer una petita reflexió.

Els estudiosos del tema han vist molt clar que la nostra societat tendeix cada vegada més al «Darwinisme social», és a dir, la llei del més fort. Hem d'afegir-hi que la realitat ha d'adaptar-se a les necessitats del Mercat i no el Mercat a la satisfacció de les necessitats. L'essència del mercat consumista és fer dependre aquestes possibilitats concretes de vida dels resultats del Mercat i, per tant, d'impedir-ne l'accés a grups humans determinats. És un sistema que segrega fam al Tercer Món, i l'exclusió social dintre del Primer Món. Com més Mercat Total, més grups humans són privats de l'accés a la satisfacció de les seves necessitats bàsiques. En conseqüència, una gran part de les inversions està orientada a suprimir llocs de treball. Aquesta és la lògica interna de la llei de l'oferta i la demanda, de la llei dels grups més forts.

¿De què ens serveix l'avanç tecnològic i econòmic, quan les taxes d'atur són proporcionals a les inversions en noves tecnologies que destrueixen, més que creen, llocs de treball? I si llegim les previsions següents ens adonarem de les conseqüències que ja té i que tindrà aquest darwinisme:

- La OIT ens diu que fins l'any 2060 continuarem amb aquesta situació de desocupació.
- Segons l'Stanford Research Institute, el 80% dels treballadors de la indústria de l'automoció estaran automatitzats abans del final de segle, i els treballadors manuals només seran entre el 5 i el 8%.

- Ja avui, segons una enquesta de la Siemens, un terç dels llocs de treball de despatx estan automatitzats, el 25% en el comerç al detall i el 28% en els serveis públics.
- Adam Schaff ens diu: «El 25% dels treballadors directament productius seran acomiadats abans de la fi de segle: centenars de milions seran acomiadats i si això no es preveu, pot ser dramàtic, si és que ja no ho és ara». Afegeix: «si dintre de quaranta o cinquanta anys tenim milions d'aturats, esperar que la situació sigui arranjada per ajustaments espontanis, significa condemnar-nos a la frustració, patologia social i rebel·lia, tendència que ja es manifesta en la toxicomania i la delinqüència actual».

En suma, la lògica del Mercat Total, portada a les últimes conseqüències (tal com ho volia fer el Thatcherisme), té com a objectiu mantenir satisfet un 70% de la població, sabent que el 30% restant és condemnat a la pobresa i a l'exclusió social.

Encara que ara sembli que la cursa d'armaments hagi quedat reduïda pel sentit comú i la concienciació dels blocs històricament oposats, les repercussions d'ella estan ben clars:

- es gasta cada minut més d'un milió i mig de dòlars en la producció d'armaments,
- és a dir, entre 700.000/750.000 milions de dòlars/any,
- a Espanya, l'any 1981 es varen gastar 1.650 milions de pessetes diàries per modernitzar les forces armades.

Quan hi ha arreu del món:

- 500 milions de persones que es troben desnodrides,
- més de 1.200 milions que es troben subalimentades,
- 800 milions d'analfabets,
- 1.500 milions que no tenen accés als mínims serveis mèdics,
- 250 milions de nens de menys de 14 anys que no poden anar a cap escola (no n'hi ha),
- 40 milions de nens que moren de fam anualment,
- els milions d'aturats arreu del món.

Cadascú es pot formar la seva opinió sobre si és conseqüent que l'home, «teòricament racional», sigui capaç d'invertir abans en la «mort per les bales» que no pas en la vida i el desenvolupament i millora de la condició humana.

Amb els diners gastats en la cursa armamentística podríem fer coses molt més útils:

- amb el que es gasta en armament en sis setmanes, es podrien

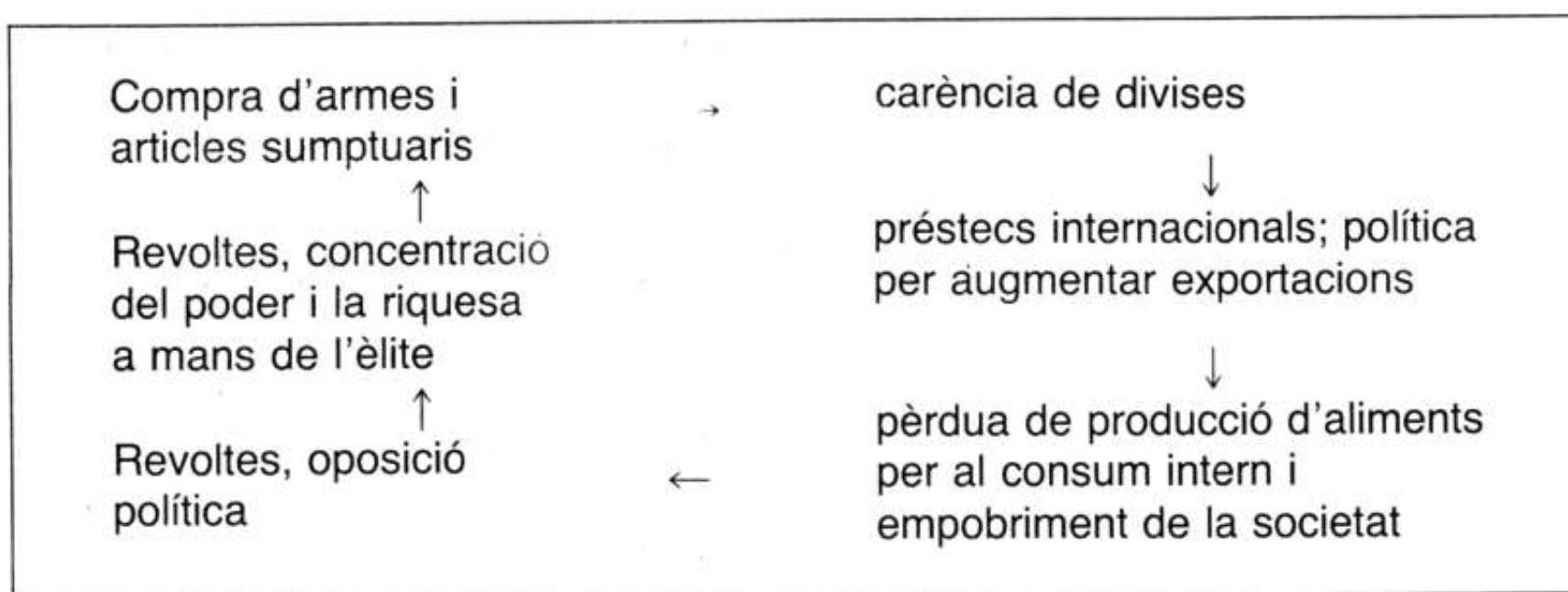
satisfer les necessitats bàsiques de la immensa majoria dels homes,

- la meitat de les despeses dedicades, només en un dia, a la producció bèl·lica o bé amb el cost d'un portaavions, seria suficient per a erradicar definitivament malalties com el pal·ludisme, la tracoma o la lepra als països del sud,
- amb un 1%, es podria finançar l'equipament agrícola necessari per a augmentar la producció d'aliments i poder arribar a l'autosuficiència en un període curt de temps,
- amb el preu de dos avions sofisticats de guerra, és a dir, amb més de 200 milions de dòlars, es podria acabar l'analfabetisme en un període de deu anys,
- amb aquests milions de dòlars gastats finançaríem 25 anys d'ajut econòmic als països subdesenvolupats,
- l'any 1982 (avui encara més), la despesa per habitant/any fou de 19.800 pessetes, quantitat comparable al Producte Nacional Brut de tots els països d'Àfrica i Amèrica Llatina i gairebé 19 vegades més gran que l'ajut oficial per al desenvolupament dels països pobres proporcionat per l'Organització per a la Cooperació i Desenvolupament Econòmic (OCDE),
- de tot el potencial humà dedicat a la investigació científica arreu del món, un 25% és destinat a objectius relacionats amb l'activitat militar. De tres milions de científics i enginyers que treballen en laboratoris d'investigació, mig milió dedica la seva especialitat al desenvolupament de nous sistemes d'armaments,
- el petroli consumit pels exèrcits suposa més del 6% del consum mundial que, a la vegada, és gairebé la meitat del consum total efectuat pels països del Sud,
- I moltes més comparacions.

És cert que la indústria bèl·lica dona llocs de treball ja que, arreu del món, hi ha aproximadament uns 44.500.000 milions de persones ocupades. Però hem de tenir en compte que, per culpa d'això, molts altres sectors de l'economia es veuen privats d'inversions. Les fàbriques d'armaments, a l'igual que la resta, utilitzen una tecnologia que més aviat estalvia llocs de treball. Segons estimacions del govern dels Estats Units, mil milions de dòlars destinats a despeses militars crearien 76.000 llocs de treball, mentre que dedicats a despeses civils del govern federal crearien 100.000 llocs de treball. Una senzilla regla de tres, ens donaria que, en comptes de 44.500.000, serien 63.500.000 milions, 19 milions nous de llocs de treball. En suma, podem afirmar que a mesura que augmentin les despeses militars augmenta l'atur i,

per altra banda, deixar d'invertir en armaments suposaria una reconversió que donaria llocs nous de treball. ¿Per què no ho fan els governs? ¿Interessa que hi hagi pobres?

Certament les perspectives són ben dolentes; vivim en un món irracional i irresponsable. Només, per afegir un punt més de reflexió, quedaria tot el relacionat amb els deutes externes dels països subdesenvolupats que, l'any 1984, arribava als 800.000 milions de dòlars, tot afegint l'interès del 25%. És un altre cercle viciós:

Després de totes aquestes dades, un es pregunta si els governs, sabent aquesta situació d'extrema precarietat, continuaran amb la seva absurda lluita de poders estratègics. Si no es prenen solucions, ja tindrem, a l'any 2000, sobre un total previsible de 6.000 milions d'habitants, uns 4.000 milions que viuran en condicions d'extrema pobresa.

¿Respondrem a temps o haurem de patir les conseqüències de l'egoisme humà?

Després hi hauria el negoci de les drogues, el blanqueig de diners... A rel de la lluita aferrissada del govern americà per les drogues (que, tot sigui dit, ja era hora), un es pregunta si ara, quan se'n paguen les terribles conseqüències arreu de tot el món, quan hi ha hagut i hi hauran morts per ella, els robatoris, les violacions, agressions, etc... no és massa tard; ¿o és que no se sabien les conseqüències uns deu o quinze anys enrera? ¿és que abans no sabien que les drogues mataven? ¿que produïen marginació i delinqüència? ¿farem el mateix amb la pobresa, la marginació...? perquè, si ho sabem, no fem res?

L'autor d'aquest article ha estat com educador de menors al centre que tenim a Mollet, «Els Til·lers», depenent del Departament de Justícia de la Generalitat, i ha viscut les situacions personals dels nois, situacions que tots ignorem o volem ignorar i que només surten per la televisió quan és un «cas publicitari», com aquest «nano» d'on-

ze anys que era cap d'un grup de camells. Es va notar tant! Però els senyors de la televisió que el varen filmar, ¿no sabien que els delinqüents arrestats que són menors d'edat, no poden sortir amb la imatge de la cara per televisió?... Però ¿i els altres nois i noies amb situacions molts pitjors, per què no surten també? i per què no surten els milers de gitanos, els rodamons, els habitants dels barris foscos de les grans ciutats?

La delinqüència. Definició i causes

La delinqüència es defineix com aquella *conducta desviada que adopta formes tipificades penalment i que no es pot atribuir a peculiaritats psicològiques dels individus, sinó a l'organització social*. En presentar, aquesta, una sèrie de fites com assolibles, es provoca en alguns joves una relació quasi ambivalent: s'oposa destructivament als models socials vigents establerts, per acceptar alguns dels seus valors (emulació personal, culte a la masculinitat...), donant lloc a allò que alguns denominen subcultura. Aquesta teoria de la subcultura ens diu que els joves no accepten els valors de la societat en la qual viuen, creen la seva pròpia jerarquia de valors i recerquen la companyia d'altres joves amb els mateixos criteris que ells, formant els grups o escamots. La gravetat del volum que va adquirint la delinqüència avui dia, disminueix la seguretat ciutadana i crea el problema de la reinserció social del delinqüent. L'augment del nombre de delinqüents juvenils i el fet que siguin delictes comesos a edats cada vegada més primerenques ens dona, com a resultat, l'existència d'una pujada considerable de delinqüents. De tot això se'n pot deduir l'interès dels governs (ja des de la II Guerra Mundial) i de l'opinió pública per abordar el problema de la delinqüència.

Avui dia es considera la delinqüència com un problema d'inadaptació social. La conducta del delinqüent és explicada per les condicions en què s'han desenvolupat les seves relacions amb la col·lectivitat. L'ambient i l'educació en condicions anormals fan possible l'existència d'individus que no han pogut adaptar la seva conducta a la norma social. Les causes que donen lloc a la delinqüència juvenil són bàsicament les mateixes que les de la criminalitat adulta. Podem citar entre les més freqüents: la frustració, la tensió, la privació de l'amor maternal o paternal, la llar desfeta, la pobresa, la manca de maduresa...

El delinqüent no té perquè ser un malalt mental i, tanmateix, tampoc podem dir que ha nascut delinqüent. La seva conducta inadaptada és el resultat de la seva experiència viscuda.

Cal senyalar que, a la gran majoria de les nacions occidentals, el creixement de la criminalitat se situa en àmbits urbans, i els carrers de molts barris comencen a assemblar-se al «Bronx neoyorkí».

Tipificació dels delictes

Els delictes més freqüents són: la infracció contra la propietat, violència contra persones, robatoris (vehicles), el tràfic de drogues i els casos de les anomenades «conductes immorals» (violacions, abusos deshonestos i violents, i la prostitució —últimament creixent la de menors d'edat—).

La majoria dels delinqüents són nois, encara que el nombre de noies últimament està pujant força. Pel que fa a les noies, un 40% dels casos es situa en conductes «immorals», un 30% en delictes contra la propietat i la resta, altres tipus d'infraccions. Els nois comencen abans, amb molta avantatge sobre les noies. La típica actuació dels joves delinqüents es realitza per mitjà de les bandes organitzades. Tot i que, des de la incorporació de les drogues dures, s'ha desfet molt aquest vandalisme urbà.

Situació a Mollet

A la nostra ciutat de Mollet hem pogut saber, per boca del que havia estat regidor de Governació, senyor Torrecillas, que els dos barris més conflictius en el referent a la delinqüència són la Plana Lledó, especialment la Rambla de l'Unió, i l'estació de França, més exactament la plaça Sunyer i voltants. En ambdós llocs es trafica i es venen drogues. No obstant, hi ha moviments d'incidència, segons la pressió policial, entre diferents barris. Tot i això, els barris més conflictius són els esmentats. També es parla força del Calderí, el carrer de Berenguer III, les Rambles i la mateixa plaça de l'Ajuntament, encara que a baixa escala de conflictivitat.

Certament hi ha una forta relació entre delinqüència i drogues i, en els robatoris per aquesta causa, destaquen sobre tot:

- robatoris de ràdio-cassettes
- robatoris a pisos
- a vegades es dona «el tirón de bolso»
- robatoris a supermercats, tals com el Preko i Can Tantiñá (Avda. Rafel Casanovas).

El delinqüent més famós dintre dels robatoris de radiocassettes és

el «Galea». Però també n'hi ha d'altres: «el Suizo» (actuava a la Plana Lledó i ara no se sap), «el Negre» (actua a l'estació de França. Ha estat detingut per assumpte de drogues, però ja està altra vegada al carrer), «los Benavente» (el Benavente i germans) i «el Magú» (famós per demanar diners a la gent pel carrer). Tots ells estan relacionats amb el món de les drogues dures.

El consum d'heroïna es manté gràcies o a conseqüència de les morts produïdes per sobredosi que s'han donat no només a Mollet, sinó també en altres pobles al voltant de Mollet. De morts per sobredosi tenim:

- dos de la família Herrera Padilla
- el «Mataviejas»
- el Quince
- El Giravent, mort a la Model després de calar-se foc a la cel·la.

Els nois de 14 anys que es droguen ho fan amb les conegudes «colas».

Els llocs on presumptament es trafica i es consumeixen drogues són el Bar de Sant Fost (davant de la benzinera); el Bar Nassau, que ja va ser tancat durant quinze dies per aquest motiu i que ara torna a ser obert; el Racó, també tancat i que, havent canviat de propietaris, va tornar a obrir.

Se sap que es van a punxar al Parc Municipal, a les Rambles i als carrerons més «discrets» del poble.

Com a prostituta més popular tenim a la «Guanita marrana» o la «Xilena», i la Gitana.

El nucli de gitanos i de negres no presenten cap mena de problemes, excepte una família de gitanos que es dedica a les drogues i a l'alcohol, però remarcuem que és només una família.

Sortosament no es donen delictes com els homicidis i el volum de delinqüència és controlable i no gaire gran.

Cal indicar que als grups de classe de primer de BUP de l'Institut de BUP vàrem fer un estudi dels llocs possibles de tràfic i consum de drogues, prostitució, robatoris, personatges del carrer... Allà van sortir tots aquests noms i d'altres que, per falta de proves, no els posem. El que sí és cert és que aquesta és una realitat ben coneguda per tots els habitants de Mollet que estiguin una mica a l'aguait.

Els serveis socials

Els serveis socials de Mollet fan una tasca molt útil i difícil degut a que sempre depenen dels pressupostos de Benestar Social de la Generalitat.

Hem vist com ha crescut el nombre de treballadores familiars, d'una a tres; d'educadors de carrer, de dos a dos i mig. Aquest mig fa les tasques de coordinació, organització, supervisió i programació pedagògica del Taller de fusteria situat al carrer Berenguer III, on van els nois de 14 a 16 anys. Els assistents socials han passat de dos a tres, amb la coordinació d'una quarta. La responsable ens diu que existeix també l'empresa EMFO (Empresa Municipal de Foment de l'Ocupació) on funciona una escola taller per a nois d'edat laboral d'alt risc.

Tanmateix, hi ha un projecte de treball per dones (les dones de sempre, la mestressa de casa). I un «viver d'empreses», que dona el suport tècnic i la infraestructura necessària per tots aquells que vulguin crear petites empreses.

Nivells d'incidència

Falten estadístiques de les necessitats i inquietuds dels joves i, especialment, dels joves aturats per poder establir i elaborar un projecte de treball amb ells.

La gent quan ve a nosaltres pretén un ajut immediat i «ja!», ens diu la coordinadora dels Serveis Socials. La gent, afegeix, no sap en realitat perquè estem aquí. Intentem fer una tasca a dos nivells:

Primer nivell: la infància

Demandar consell abans que sigui massa tard i, si és necessari, fer ús de l'assistenta social. És una tasca de prevenció per a evitar problemes greus. Es fa a dos medis: el medi escolar (nois de més de quatre anys), i al medi obert, dedicat a nois de més de 14 anys d'alt risc, fent un seguiment i amb l'idea de crear, amb recursos suficients, tallers com el que ja funciona; s'han de poder fer coses pràctiques i no quedar-se amb bones paraules. Sense medis no podem fer-hi res.

Segon nivell: conscienciació social

S'ha de canviar la idea establerta que venir a veure l'assistent és anar a la beneficència i que donem solucions a totes les coses. «Tenim previst», ens comenta, «fer una mena de campanya informativa on la gent pugui assabentar-se de que no només donem «caritat» sinó que podem fer moltes més coses de les que es pensen, però no tantes com nosaltres voldríem.

Les demandes concretes que es fan són d'una forma directa i individual; per ordre, serien les següents:

- per salut mental,
- per drogodependència,
- per atur,
- per vivendes.

L'ambient del Departament d'Assistència Social és positiu i engrescador. Tenen moltes ganes de fer coses per la gent que ho passa malament. Només faltaria, potser, una major coordinació amb el Departament de Governació de l'Ajuntament; més ajuts de la Generalitat i, perquè no, el nostre suport i ajut, donant recolzament pràctic a la gent que ho necessita realment, tant afectiva com materialment.